

**ASIA Yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin määrittäminen****KANTELU**

Kantelija arvostelee oikeuskanslerille 3.2.2020 osoittamassaan kantelussa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) menettelyä koronavirustapauksia koskevan toimenpideohjeen antamisessa.

Ohjeen mukaan potilas voidaan eristää, mikäli hänelle päädytään tekemään koronavirusta (COVID-19-virus) koskevia tutkimuksia ja potilaaseen lähikontaktissa olleet henkilöt voidaan tartuntatautilain mukaisesti määrätä karanteeniin, mikäli kyseisen henkilön terveydentilan aktiivinen seuranta ei luotettavasti onnistu muilla toimenpiteillä. Kantelija arvostelee sitä, että ohjeessa ohjataan koronavirusepäilyjen kohdalla toimimaan menettelytavoilla, jotka koskevat tartuntatautilain perusteella annetulla valtioneuvoston asetuksella yleisvaarallisiksi tartuntataudeiksi säädettyjä tauteja, vaikka kantelussa tarkoitettua koronaviruksen aiheuttamaa tautia ei ole säädetty yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi.

Kantelija arvostelee lisäksi Lapin keskussairaalan menettelyä, kun sairaala on määrännyt koronavirusepäilyn vuoksi tartuntatautilain mukaisesti karanteeniin ihmisiä, vaikka viruksen aiheuttamaa tautia ei ole säädetty tartuntatautilaissa tarkoitetuksi yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi.

Lisäksi kantelija katsoo, että koronavirusepäilyjä koskevassa tiedotuksessa on mahdollisesti loukattu karanteenin ja eristämisen kohteena olevien henkilöiden yksityisyyttä, koska tiedotuksessa on tuotu esille tiedottamisen kannalta epäolennaisia seikkoja, kuten perhesuhteita ja kansalaisuus.

SELVITYS

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut 7.4.2020 päivätyn lausunnon, jonka liitteenä on THL:n 26.3.2020 päivätty selvitys.

Lapin aluehallintovirasto on antanut 19.3.2020 päivätyn lausunnon ja selvityksen, jonka liitteenä on Lapin sairaanhoitopiirin 11.3.2020 päivätty lausunto.

RATKAISU

1 Toimintaohjeiden antaminen

1.1 Lausunto ja selvitys

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnon mukaan Maailman terveysjärjestö (WHO) julisti uuden koronaviruksen aiheuttaman tartuntataudin (covid-19-tauti) kansainväliseksi kansanterveysuhaksi tammikuun 2020 lopussa. Julistus edellytti kaikilta jäsenmailta koronaviruksen aiheuttamien infektioiden aktiivista seuranta, tautitapausten varhaista tunnistamista ja tapausten eristämistä sekä altistuneiden jäljittämistä jatkotartuntojen estämiseksi. Maailman terveysjärjestö julisti covid-19-taudin pandemiaksi 11.3.2020.

Euroopan unionin päätös valtioiden rajat ylittävistä vakavista terveysuhista (1082/2013/EU) kattaa biologiset uhat, kuten tartuntataudit. Päätöksen tarkoituksena on yhteensovittaa ja täydentää kansallisia toimia vahvistamalla säännöt, jotka koskevat valtioiden rajat ylittävien vakavien terveysuhkien epidemiologista seuranta, niistä varoittamista ja niiden torjuntaa, mukaan lukien näihin toimiin liittyvä valmius- ja toimintasuunnittelu.

Lausunnon mukaan edellä mainittu kansainvälinen yhteistyö tartuntatautien torjumiseksi edellyttää kaikilta jäsenmailta koronaviruksen kuten muidenkin vastaavien mikrobien aiheuttamien infektioiden aktiivista seuranta, tautitapausten varhaista tunnistamista ja tapausten eristämistä sekä altistuneiden jäljittämistä jatkotartuntojen estämiseksi.

Ministeriö on todennut, että THL:n mukaan covid-19-infektio täytti tartuntatautilain yleisvaaralliseksi katsotun määritelmän jo tammikuussa 2020. Lausunnon mukaan valtioneuvoston asettama tartuntatautien neuvottelukunta totesi kokouksessaan 27.1.2020, että covid-19-infektio on yleisvaaralliseksi perustellusti epäilty tartuntatauti. Linjaus ja sen ohjeistus käsiteltiin sairaanhoitopiirien ja THL:n viikoittaisissa yhteiskokouksissa.

Ministeriön lausunnon mukaan tartuntataudeista annetun valtioneuvoston asetuksen muutosta alettiin valmistella, kun Kiinasta tulleiden tietojen perusteella oli perusteltu syy epäillä, että uuden koronaviruksen aiheuttama tauti on vaarallinen. Asetukseen lisättiin SARS:in ja MERS:in lisäksi ”muu uuden koronaviruksen aiheuttama vaikea infektio”, koska todennäköisesti eläimistä ihmiseen siirtyneelle uudelle virukselle ei ihmiskunnalla ole entuudestaan vastustuskykyä, ja viruksen aiheuttama covid-19-tauti aiheutti vakavaoireista sairastumista ja kuolemantapauksia. Tautiin ei myöskään ole vielä täsmällistä hoitokeinoa eikä sen estämiseen rokotetta. Tartuntataudeista annetun valtioneuvoston asetuksen muutos tuli voimaan 14.2.2020.

Ministeriön lausunnossa on todettu, että perustellusti yleisvaaralliseksi epäillyn tartuntataudin käsite lisättiin nykyiseen tartuntatautilakiin sen vuoksi, että sellaisen tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi voidaan ryhtyä välittömästi tarvittaviin toimenpiteisiin jo ennen kuin tartuntatauti määritellään valtioneuvoston asetuksen tasolla yleisvaaralliseksi. Virukset muuntuvat nopeasti ja ennakoimattomasti. Muutoksella haluttiin varmistaa se, että tehokkaihin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä viivyttämättä uuden, ennestään tuntemattoman ja vaaralliseksi epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi. Valtioneuvoston asetuksen muuttaminen vie oman aikansa, sillä valmistelun lisäksi asetusmuutos pitää käännettää ruotsiksi, tarkastaa oikeusministeriön laintarkastuksessa ja käsitellä valtioneuvoston yleisistunnossa, joka kokoontuu yleensä kerran viikossa.

THL on todennut selvityksessään, että tartuntatautilain yleisvaarallisen tartuntataudin torjuntaan tarkoitetut valtuudet ovat olennaisia nopeasti leviävän ja alkuvaiheessaan vielä huonosti tunnetun infektiouhan torjumiseksi jo ennen kuin valtioneuvosto on tehnyt mahdollista asetusmuutosta koskevan ratkaisunsa.

Ministeriön lausunnon mukaan potilaan oikeuksia voidaan rajoittaa, jos se on välttämätöntä yleisvaarallisen tai väestön terveyttä uhkaavan yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi. Yksi vaatimus tartuntataudin yleisvaarallisuudelle on, että taudin leviäminen voidaan estää sairastuneeseen, taudinaiheuttajalle altistuneeseen tai tällaisiksi perustellusti epäiltyyn henkilöön kohdistuvilla toimenpiteillä. Tällä vaatimuksella varmistetaan, että yleisvaarallisten tautien torjumiseksi toteutettavia perusoikeuksia rajoittavia toimia ei voi käyttää taudeissa, joiden torjunnassa niistä ei ole hyötyä.

Lausunnon mukaan eristystä ja karanteenia koskeva päätöksenteko on laissa määritetty selkeästi kunnan ja sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavan lääkärin tehtäväksi ja eristys- ja karanteenisäännökset koskevat vain yleisvaarallisia tartuntatauteja. THL:n selvityksen mukaan THL on ohjeistuksessaan tuonut esiin lainsäädännön antamat valtuudet ja korostanut sitä, että toimivaltainen viranomais tekee yleisvaarallisen tai sellaiseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi tarvittavat ratkaisut. Potilaiden oikeusturva on turvattu muun muassa muutoksenhakumahdollisuudella.

Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan THL on tartuntatautien torjunnan kansallisena asiantuntijalaitoksena ohjeistanut Lapin sairaanhoitopiiriä asianmukaisesti karanteeni- ja eristämistoinenpiteistä siten, että henkilöitä koskevia muutoksenhakukelpoisia päätöksiä voitiin tehdä jo siinä vaiheessa, kun covid-19-infektio oli kansallisen ja kansainvälisten asiantuntija-arvioiden mukaisesti yleisvaaralliseksi perustellusti epäilty tartuntatauti.

1.2 Arviointi

Kantelun saapuessa oikeuskanslerinvirastoon THL:n kotisivulla oli 30.1.2020 päivitetty toimenpideohje Wuhanin koronavirustapauksiin (2019-nCoV). Ohjeen mukaan tuon hetkiset toimintaohjeet perustuivat siihen, mitä tiedettiin SARS- ja MERS-koronaviruksista. Ohjeen kohdassa ”Varotoimet ja eristäminen” todettiin, että jos kliinisen taudinkuvan, altistumishistorian ja infektiolääkärin konsultaation perusteella päädytään tekemään 2019-nCoV-tutkimuksia, potilas eristetään ja hoidetaan samoja varotoimia käyttäen kuin MERS-koronavirusepäilyssä. Ohjeen mukaan kunnan tai sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tartuntatautilain perusteella määrätä lähikontaktin karanteeniin, mikäli hänen terveydentilansa aktiivinen seuranta ei luotettavasti onnistu muilla toimenpiteillä.

Tartuntatautilain 3 §:ssä on määritelty muun muassa se, mitä kyseisessä laissa tarkoitetaan tartuntataudilla. Lain 4 §:ssä säädetään tartuntatautien luokittelusta. Pykälän mukaan tartuntataudit jaetaan yleisvaarallisiin ja valvottaviin tartuntatauteihin sekä muihin tartuntatauteihin. Pykälän 2 momentin mukaan tartuntatauti on yleisvaarallinen, jos: 1) taudin tarttuvuus on suuri; 2) tauti on vaarallinen; ja 3) taudin leviäminen voidaan estää tautiin sairastuneeseen, taudinaiheuttajalle altistuneeseen tai tällaisiksi perustellusti epäiltyyn henkilöön kohdistettavilla toimenpiteillä.

Lain 5 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä siitä, mitkä taudit ovat yleisvaarallisia ja mitkä valvottavia tartuntatauteja.

Valtioneuvoston tartuntataudeista antaman asetuksen (tartuntatautiasetus) 1 §:n 13 kohdan 14.2.2020 voimaan tulleen muutoksen (69/2020) mukaan yleisvaarallisia tartuntatauteja ovat SARS, MERS ja muu uuden koronavirustyyppin aiheuttama vaikea infektio. Ennen mainittua muutosta säännöskohdassa säädettiin yleisvaarallisiksi tartuntataudeiksi SARS ja MERS.

Tartuntatautilain 7 §:n 2 momentin mukaan tartuntatautien torjunnan kansallisena asiantuntijalaitoksena toimii Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, joka tukee asiantuntemuksellaan sosiaali- ja terveysministeriötä ja aluehallintovirastoja, ylläpitää tartuntatautien torjuntaa palvelevia valtakunnallisia epidemiologisia seurantajärjestelmiä sekä ohjaa ja tukee tartuntatautien torjuntatyötä kunnissa, sairaanhoitopiirien kuntayhtymissä ja sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköissä. Laitos tutkii tartuntatauteja, seuraa ja selvittää tartuntatautien ilmaantumista ja esiintymistä, kehittää niiden diagnostiikkaa, seuranta ja torjunta sekä tiedottaa niistä ja antaa väestölle ohjeita tartunnan välttämiseksi ja leviämisen ehkäisemiseksi.

Tartuntatautilain 11 §:n mukaan tartuntatautien torjunnan asiantuntijaelimenä toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä tartuntatautien neuvottelukunta.

Tartuntatautiasetuksen 4 §:n 3 kohdan mukaan Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen on annettava kuntien tartuntatautien torjuntatyöstä vastaaville toimielimille ja sairaanhoitopiirien kuntayhtymille asiantuntija-apua tartuntatautiepidemioiden selvittämisessä ja hoitoon liittyvien infektioiden torjunnassa.

Tartuntatautilaissa on useita säännöksiä, joissa säädetään oikeudesta käyttää erilaisia toimivaltuuksia yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin ollessa kysymyksessä. Kyseisillä toimivaltuuksilla voidaan puuttua voimakkaasti henkilöiden oikeuksiin rajoittamalla niitä. Tällaisia säännöksiä ovat esimerkiksi lain karanteenia (60 §) ja eristämistä (63 §) koskevat säännökset, joilla voidaan puuttua yksilöiden perus- ja ihmisoikeuksina turvattuihin oikeuksiin kuten henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, liikkumisvapauteen sekä yksityiselämän suojaan.

Tartuntatautilakia koskevan hallituksen esityksen (HE 13/2016 vp) yksityiskohtaisten lain 5 §:ää koskevien perustelujen mukaan tartuntataudit luokiteltaisiin valtioneuvoston asetuksen tasolla, koska kiireellisessä tilanteessa, esimerkiksi pandemian uhatessa, lain muuttamista vaativa eduskuntakäsittely olisi liian hidas menettely. Tartuntataudin leviäminen on esityksen mukaan pystyttävä estämään nopeasti, ja taudin nimeäminen yleisvaaralliseksi tai valvottavaksi tapahtuu riittävän nopeasti valtioneuvoston päättämänä.

Perustuslakivaliokunta totesi mainitusta hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 11/2016 vp), että julkisen vallan on perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan edistettävä väestön terveyttä. Valiokunnan mukaan lakiehdotukselle yleensä ja tartuntatautien leviämisen estämiseksi ehdotetuille perusoikeuksien rajoittamista merkitseville yksittäisille säännöksille oli osoitettavissa lähtökohtaisesti perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät ja painavat perusteet. Perustuslakivaliokunta arvioi tartuntatautilain 5 §:ssä säädettyä asetuksenantovaltuutta perustuslain 80 §:n 1 momentin kannalta ja katsoi, että kyseinen asetuksenantovaltuus oli sen tarkoitus huomioiden riittävästi rajattu. Valiokunnan mukaan asetuksella voitiin siten säätää yleisvaarallisista tartuntataudeista, joiden leviämisen estämiseksi tartuntatautilaissa säädettiin pisimmälle menevistä perusoikeusrajoituksista merkitsevästä rajoitustoimenpiteistä.

Tartuntatautilaissa ja sitä koskevassa hallituksen esityksessä on edellä mainitulla tavalla lähdetty siitä, että yleisvaarallisista tartuntataudeista säädetään valtioneuvoston asetuksella ja että tällä menettelytavalla voidaan riittävän nopeasti reagoida tilanteisiin, joissa lain mahdollistamia

toimenpiteitä tulee voida tehdä yleisvaarallisen tartuntatautien leviämisen estämiseksi. Perustuslakivaliokunta on puolestaan katsonut, että menettely tartuntataudin määrittämiseksi yleisvaaralliseksi voi määrittämisestä seuraavien perusoikeuksien rajoitustoimivaltuuksien vuoksi tapahtua valtioneuvoston asetuksella, jonka antaminen perustuu laissa valtioneuvostolle annettuun riittävän tarkasti rajattuun valtuutukseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on edellä mainitussa lausunnossaan tuonut esille, että tartuntataudin säätäminen yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi valtioneuvoston asetuksella ja siten lain tarkoittamien torjuntakeinojen käyttöön saamiseksi ei kaikissa tilanteissa ole riittävän nopea menettelytapa.

Lienee selvää, että helposti tarttuvien ja leviävien yleisvaarallisten tartuntatautien leviämisen estäminen voi taudin ilmaantuessa vaatia hyvin nopeita tartuntatautilain mukaisia toimenpiteitä ja taudin yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi säätäminen asetuksella voi hidastaa leviämisen estämiseksi vaadittaviin toimenpiteisiin ryhtymistä.

Yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi perustellusti epäilty tartuntatauti oikeuttaa tartuntatautilain 60 ja 63 §:n perusteella samanlaiseen yksilön oikeuksien rajoittamiseen kuin tarkasti säädellyllä menettelyllä eli valtioneuvoston asetuksella yleisvaaralliseksi säädetty tartuntatauti. Tartuntatautilain 3 §:ssä ei ole kuitenkaan määritelty yleisvaaralliseksi perustellusti epäiltyä tartuntatautia eikä laissa tai tartuntatautiasetuksessa ole säännöksiä siitä, millaisessa menettelyssä sen olemassaolo todetaan. Myöskään perustuslakivaliokunta ei lausunnossaan käsitellyt tarkemmin asiaa. Kuitenkin ”perustellun epäilyn” olemassaolo oikeuttaa edellä mainitulla tavalla puuttumaan voimakkaasti yksilön perus- ja ihmisoikeuksiin esimerkiksi määrättäessä henkilö tartuntatautilain 60 §:n mukaiseen karanteeniin tai 63 §:n mukaisesti eristykseen.

Näiden säännösten perusteella päätöksen karanteenista ja eristyksestä tekee virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri. Säännösten perusteella taudin yleisvaarallisuudesta päättäisi yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin kohdalla yksittäinen tartuntataudeista vastaava lääkäri päättäessään rajoitustoimesta, vaikka tartuntatautilain 5 §:ssä päätöksenteko taudin yleisvaarallisuudesta muissa tilanteissa annettiin tarkoin rajatun valtuuden perusteella valtioneuvostolle.

Pidän ongelmallisena sitä, että menettely yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin määrittämiseksi näyttäisi olevan tarkemmin sääntelemätön, vaikka mahdollisesti käytännössä vakiintuneeseen käytäntöön perustuva. Tämän määrittämisen perusteella voidaan kuitenkin ryhtyä soveltamaan tartuntatautilain säännöksiä, jotka oikeuttavat puuttumaan hyvin voimakkaasti yksilöiden perus- ja ihmisoikeuksiin.

Käytettävissä olevien tietojen mukaan covid-19-taudin määritteli yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyksi tartuntataudiksi valtioneuvoston tartuntatautien neuvottelukunta 27.1.2020, minkä lisäksi linjausta ja sen ohjeistusta käsiteltiin myös sairaanhoitopiirien ja THL:n viikoittaisissa yhteiskokouksissa. Covid-19-taudin määrittäminen yleisvaaralliseksi perustelluksi epäillyksi tartuntataudiksi näyttää perustuneen tartuntatautien torjuntatyöhön osallistuvien viranomaisten ja asiantuntijatahojen yhteiseen näkemykseen. Selvityksestä ei ilmene, onko tämä menettely vakiintunut toimintatapa vai oliko se käytössä vain nyt käsillä olleessa tilanteessa.

Taudin määräytymistä yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyksi tartuntataudiksi määrittävät tartuntatautilain 3 §:n 1 kohdan määritelmä tartuntataudeista ja 4 §:n säännös tartuntatautien luokittelusta. Tautien luokittelu sisältää harkintavallan käyttöä. Minulla ei ole perusteita ky-

seenalaistaa covid-19-taudin määrittämistä yleisvaaralliseksi perustellusti epäilyksi tartuntataudiksi.

THL:n lakisääteisenä velvollisuutena on tartuntatautilain ja -asetuksen mukaisesti ohjata ja tukea tartuntatautien torjuntatyötä sekä antaa asiantuntija-apua tartuntatautiepidemian selvittämisessä ja infektioiden torjunnassa muun muassa sairaanhoitopiireille. Minulla ei ole perusteita laillisuusvalvonnallisesti arvostella THL:n menettelyä sen antaessa kantelussa tarkoitettua ohjausta tartuntatautilain mukaisten menettelyiden noudattamisesta koronavirusepidemian johdosta.

2 Karanteenipäätökset

2.1 Aluehallintoviraston lausunto

Lapin aluehallintoviraston lausunnon mukaan tammikuun 2020 lopussa Saariselällä olleella matkailijalla todettiin Lapin keskussairaалassa koronavirustartunta, jonka seurauksena matkailija määrättiin eristykseen. Virustartunnalle mahdollisesti altistuneet kartoitettiin ja Lapin keskussairaalan tartuntataudeista vastaava lääkäri määräsi yhteensä kuusi henkilöä karanteeniin tartuntatautilain 60 §:n nojalla.

Aluehallintoviraston lausunnossa on todettu, että sen sairaanhoitopiiriltä saaman selvityksen mukaan sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri toimi asiassa tiiviissä yhteistyössä THL:n kanssa ja saamiensa toimintaohjeiden mukaisesti. Myös Lapin aluehallintovirastoon oltiin yhteydessä ja kysyttiin ohjeita karanteenipäätöksen tekemiseen. Karanteenia koskevat päätökset tehtiin käyttäen THL:lta ja Lapin aluehallintovirastolta saatua, tartuntatautien neuvottelukunnan ja sosiaali- ja terveysministeriön valmistelemaa päätöslomaketta, jota täydennettiin Lapin sairaanhoitopiirissä.

Aluehallintovirasto on todennut, että Lapin keskussairaалassa tehdyt karanteenia koskevat päätökset ovat perustuneet tartuntatautilain 7 §:n 2 momentissa tarkoitetun kansallisen asiantuntijalaitoksen toimivan THL:n arvioon siitä, että koronaviruksen aiheuttama infektio oli katsottava yleisvaaralliseksi perustelluksi epäilyksi tartuntataudiksi. Viraston käsityksen mukaan tartuntatautilain 60 §:ssä säädetty perusteet päätösten tekemiselle ovat olleet olemassa ja päätöksiä tehtäessä käytössä ollut lomake ja siihen liittyvä muutoksenhakuohje täyttivät lainsäädännön vaatimukset. Viraston näkemyksen mukaan karanteeniin määrättyjen henkilöiden oikeusturvasta huolehdittiin asianmukaisesti.

2.2 Arviointi

Tartuntatautilain 60 §:n 1 momentin mukaan jos yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen vaara on ilmeinen eikä taudin leviämistä voida muulla tavoin estää, virkasuhteinen kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri tai virkasuhteinen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää henkilön karanteenista enintään yhden kuukauden ajaksi. Päätös karanteenista voidaan tehdä henkilölle, jonka on todettu tai perustellusti epäilty altistuneen yleisvaaralliselle tartuntataudille.

Viittaan edellä kohdassa 1.2 lausumaani ja totean, että minulla ei ole perusteita katsoa, että Lapin keskussairaalan tartuntataudeista vastaava lääkäri olisi käyttänyt harkintavaltaansa lainvas-
taisesti tehdessään tartuntatautilain 60 §:n perusteella päätöksiä karanteenista ennen kuin muu uuden koronavirustyyppin aiheuttama vaikea infektio, jolla tarkoitetaan muun muassa covid-19-tautia, oli säädetty valtioneuvoston asetuksella yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Tehtyihin karanteenia koskeviin päätöksiin on ollut mahdollista hakea muutosta muutoksenhakuoikeuden mukaisesti ja ne on siten ollut mahdollista saattaa hallinto-oikeuden uudelleen arvioitaviksi. Asianosaisten oikeusturva ei siten käytettävissäni olevien tietojen perusteella ole tältä osin vaarantunut.

3 Johtopäätökset ja toimenpiteet

Käytettävissäni olevien tietojen perusteella asiassa ei ole ilmennyt sellaista, että minulla olisi perusteita arvioida Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen tai Lapin sairaanhoitopiirin menetelleen lainvastaisesti tai laiminlyöneen velvollisuuksiaan. Sen vuoksi kantelu ei ole antanut tältä osin aihetta toimenpiteisiin.

Asiassa ilmeni, että tartuntatautilaissa ei ole määritelty yleisvaaralliseksi perustellusti epäiltyä tartuntatauti. Myöskään menettelyä, jolla tauti voidaan sellaiseksi määritellä, ei ole tarkemmin säännelty. Yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin perusteella voidaan kuitenkin ryhtyä samanlaisiin tartuntatautilain mukaisiin yksilöiden perus- ja ihmisoikeuksia voimakkaasti rajoittaviin toimenpiteisiin kuin valtioneuvoston asetuksella yleisvaaralliseksi säädetyn tartuntataudin ollessa kysymyksessä.

Tartuntatautilakia säädettäessä perustuslakivaliokunta arvioi tartuntatautilain 5 §:ssä säädettyä valtioneuvostolle annettua asetuksenantovaltuutta perustuslain 80 §:n 1 momentin kannalta ja katsoi, että kyseinen asetuksenantovaltuus oli sen tarkoitus huomioiden riittävästi rajattu ja asetuksella voitiin siten säätää yleisvaarallisista tartuntataudeista, joiden leviämisen estämiseksi laissa säädettiin pisimmälle menevät perusoikeusrajoituksia merkitsevät rajoitustoimenpiteet. Edellä esitetyn perusteella pidän perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisen kannalta ongelmallisena sitä, että vastaaviin rajoitustoimiin oikeuttavan yleisvaaralliseksi perustellusti epäilystä tartuntataudin määrittämistä koskevasta menettely ei näyttäisi olevan säännelty tai muuten määritelty.

Saatan päätökseni sosiaali- ja terveysministeriön tietoon ja pyydän ministeriötä ilmoittamaan viimeistään 30.10.2010, mihin toimenpiteisiin edellä mainittu havaintoni on antanut aihetta.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Marjo Mustonen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
